

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Linda Obenbergerová

Obraz přijetí eura v českém tisku

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **Linda Obenbergerová**

Vedoucí práce: **PhDr. Jan Křeček, Ph.D.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2009**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

OBENBERGEROVÁ, Linda. *Obraz přijetí eura v českém tisku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií, 2009. 45 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jan Křeček, Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce „Obraz přijetí eura v českém tisku“ se zabývá analýzou pohledu českých médií na přijetí společné měny. Pomocí kvantitativní metody obsahové analýzy a kvalitativní metody zakotvené teorie jsou zkoumány články z *Hospodářských novin* a *Práva* v období od začátku května 2004, tedy vstupu České republiky do Evropské unie, do konce dubna roku 2008.

Obsahová analýza nabízí obecné shrnutí kvantifikovatelných údajů obsažených v člancích a umožňuje tak porovnání obou periodik. Metoda zakotvené teorie přistupuje k bližšímu rozboru analyzovaného souboru a pojmenování struktur textu, které se skrývají pod jeho povrchem.

Těžištěm práce je formulace mediálního obrazu přijetí eura v České republice podle dílčích výsledků obou výzkumů.

Annotation

Bachelor thesis “The Image of Euro Adoption in Czech Press” deals with an analysis of the view of adoption of the European common currency, created by Czech newspapers. Using the quantitative method of content analysis and the qualitative method of grounded theory, articles from the dailies *Hospodářské noviny* and *Právo* are being analysed. The sample includes articles from the beginning of May 2004, the accession of the Czech Republic into the European Union, until the end of April 2008.

Content analysis offers general summary of quantifiable data from the articles and enables comparison of both of the periodicals. The method of grounded theory provides detailed analysis of the sample and identifies hidden structures of the text.

The focus of this work is to articulate the media image of euro adoption in the Czech Republic, according to the partial outcomes of both of the researches.

Klíčová slova

přijetí eura, jednotná měna, mediální obraz, kvantitativní výzkum, kvalitativní výzkum, zakotvená teorie, český tisk, Hospodářské noviny, Právo

Keywords

euro adoption, single currency, media picture, quantitative research, qualitative research, grounded theory, Czech press, Hospodářské noviny, Právo

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Vlastní text práce bez anotací a příloh má celkem 63 366 znaků s mezerami, tj. 35 normostran.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne

.....

Linda Obenbergerová

Obsah

ÚVOD	3
1. ČESKÁ REPUBLIKA A EURO	5
1.1. SITUACE OKOLO EURA VE SLEDOVANÉM OBDOBÍ	6
1.2. POLITICKÁ SCÉNA VE SLEDOVANÉM OBDOBÍ	6
2. ROZBOR ČLÁNKŮ	8
2.1. CHARAKTERISTIKA ANALYZOVANÝCH DENÍKŮ	8
2.1.1. <i>Hospodářské noviny</i>	8
2.1.2. <i>Právo</i>	9
2.2. OBSAHOVÁ ANALÝZA ČLÁNKŮ	9
2.2.1. <i>Kvantitativní část výzkumu</i>	10
2.2.2. <i>Kvalitativní část výzkumu</i>	13
3. VYHODNOCENÍ PROVEDENÝCH ANALÝZ	16
3.1. VÝSLEDKY KVANTITATIVNÍ ČÁSTI VÝZKUMU	16
3.2. VÝSLEDKY KVALITATIVNÍ ČÁSTI VÝZKUMU	22
3.2.1. <i>Otevřené kódování</i>	22
3.2.2. <i>Axiální kódování</i>	27
3.2.3. <i>Selektivní kódování</i>	28
3.2.4. <i>Proces</i>	29
3.3. MEDIÁLNÍ OBRAZ PŘIJETÍ JEDNOTNÉ MĚNY	30
ZÁVĚR	34
SUMMARY	36
POUŽITÁ LITERATURA	37
SEZNAM PŘÍLOH	39
PŘÍLOHY	40

Úvod

Při výběru tématu bakalářské práce jsem se snažila přijít s námětem, který dosud nebyl na poli mediálních studií příliš rozebírán. Nakonec jsem si zvolila téma, které je již ve své oblasti popsáno na mnoho způsobů, avšak z hlediska utváření jeho mediálního obrazu se o něm ještě nemluvilo. Rozhodla jsem se zjistit více o pohledu českých médií na jednotnou evropskou měnu od našeho vstupu do Evropské unie a popsat, zda a jakým směrem se tento náhled vyvíjel.

Toto téma jsem si zvolila na základě svého zájmu o ekonomii a způsob, jakým jsou hospodářská témata prezentována v médiích. Zajímá mne, zda jsou nabízené informace komplexní a poskytují auditoriu prostor pro vytvoření vlastního náhledu na problematiku širší nabídkou možných perspektiv, či zda je reprezentován pouze určitý názorový proud.

Práce se bude zabývat způsobem prezentace dění okolo plánovaného přijetí jednotné měny euro Českou republikou v českém tisku, konkrétně v denících Hospodářské noviny a Právo. Cílem práce je zmapovat, jaké postoje uvedení zástupci tištěných médií v této otázce reprezentují, co považují za předem dané a o čem spekulují.

Pro zkoumání tématu použiji kvantitativní metodu obsahové analýzy, která poslouží k „hrubšímu“ seznámení s předmětem výzkumu. Za účelem detailního rozboru struktur analyzovaných příspěvků bude provedeno také kvalitativní šetření metodou zakotvené teorie. Syntézou výstupů obou výzkumných technik se pokusím o načrtnutí obrazu eura v českých tištěných médiích.

Ke zpracování jsem si zvolila všechna vydání Hospodářských novin a Práva od vstupu České republiky do Evropské unie 1. května 2004 do 30. dubna 2008. Na základě předvýzkumu jsem konkretizovala zkoumaný vzorek na titulní strany obou deníků.

Ačkoli se mohou čtyři ročníky novin jako zkoumaný materiál zdát dostatečné, dle svých skromných zkušeností s kvantitativním výzkumem neočekávám, že dojdu k přesvědčivým závěrům. Doufám tedy, že mi kvalitativní analýza poskytne doplňující informace, které pomohou dotvořit představu o zkoumaném tématu.

V první části práce nastíním vývoj situace okolo přijetí eura v České republice, s cílem přiblížit dění pro lepší pochopení samotného výzkumu, kterým se bude zabývat zbytek práce. Tento teoretický rámec zkoumaného tématu doplní po krátké zmínce o rozebíraných médiích také bližší popis metod použitých ve výzkumu. V praktické části bakalářské práce přistoupím k popisu průběhu a výstupů analýz mediálního obsahu. Pro ucelený popis vlastního šetření použiji i zhodnocení práce s metodami, zmíním omezení, se kterými se výzkum potýkal, a závěrem se pokusím formulovat výsledky výzkumů.

1. Česká republika a euro

Vstupem do Evropské unie v květnu 2004 se Česká republika zavázala k přijetí jednotné evropské měny euro. Již od počátku našeho členství v EU jsme také členy třetí fáze Hospodářské a měnové unie (HMU), zatím však s výjimkou pro zavedení společné měny (MFČR, 2005:2).

Přijetí eura je podmíněno plněním tzv. maastrichtských kritérií¹, která stanovují výši některých makroekonomických ukazatelů. Pokud členská země tyto předpoklady plní, měla by, dle legislativy Evropské unie, přijmout euro co nejdříve. V České republice tomuto kroku až do poloviny roku 2008 bránilo neplnění kritéria vládního dluhu.

Přestože vlády sociální demokracie propagovaly přijetí eura v roce 2010², nebyla tato vyhlídka reálná z důvodu neplnění maastrichtských kritérií a především podmínky dvouletého členství v kurzovém systému ERM II. Během účasti v tomto směnném systému musí země prokázat, že její stávající měna je stabilní. Její kurz k euru je zafixován a povolená fluktuace činí patnáct procent.

Aby koruna prošla touto zkouškou, je podle ekonomických expertů nezbytné mít hotové reformy veřejných financí, důchodového systému a zdravotnictví a nemanipulovat s daňovými sazbami (MFČR, 2007:4). Tyto změny totiž ovlivňují vládní dluh i vyšší inflace, která působí na měnovou stabilitu (MFČR, 2007:5).

Přechod na společnou měnu vyžaduje technické, institucionální a legislativní úpravy. Ty je třeba provést ve všech složkách a sektorech ekonomiky. Jedná se tak o velmi nákladnou záležitost.

1

Maastrichtská konvergenční kritéria (MFČR, b. r.)	
Cenová stabilita	12měsíční průměr HICP inflace do 1,5 % nad referenční hodnotou, která je průměrem tří zemí s nejnižší inflací
Úrokové míry	10leté vládní dluhopisy s úrokovou mírou do 2,0 % nad průměrem vládních dluhopisů tří zemí s nejlepší cenovou stabilitou
Vládní deficit	do 3 % HDP
Veřejný dluh	do 60 % HDP
Stabilita měnového kurzu	minimálně dvouletý pobyt v ERM II bez porušení ± 15 procentního flukтуаčního pásma a devalvace centrální parity

² Dokument Strategie přistoupení ČR k eurozóně z 13. 10. 2003 stanovil datum vstupu na 1. 1. 2010.

1.1. Situace okolo eura ve sledovaném období

O budoucí nutnosti přechodu na společnou měnu se v České republice začalo častěji hovořit již v roce 2003, dříve než jsme se stali součástí EU. Od počátku bylo zřejmé, že tento krok je podmíněn úspěšnými reformami, které by zemi zbavily systémových pozůstatků minulého režimu a přiblížily ji k průměru západoevropských zemí. Protože je české hospodářství stále vzdáleno od standardu „starých“ zemí unie co do úrovně příjmů obyvatel i sladění hospodářských cyklů, ekonomové se obecně shodují, že s přijetím eura není třeba příliš spěchat. Pokud by došlo k přijetí eura předčasně, tedy v době, kdy by měla česká koruna stále potenciál pro posilování vůči euru, obyvatelstvo by tím fakticky zchudlo³. I z těchto důvodů zatím není určen žádný pevný termín, kdy by se měl tento krok uskutečnit.

V roce 2007 došlo k přijetí eura ve Slovinsku. To se tak stalo prvním státem východního rozšíření Evropské unie, který na společnou měnu přešel. O rok později bylo euro zavedeno na Maltě a Kypru. Často se mluvilo o přípravách přechodu na jednotnou měnu na Slovensku, které se členem eurozóny stalo k 1. 1. 2009.

1.2. Politická scéna ve sledovaném období

Co se politické situace týče, vládla přibližně po polovinu zkoumaného období ČSSD v koalici s US-DEU a KDU-ČSL, po volbách v červnu roku 2006 potom koalice ODS, KDU-ČSL a Strany zelených. Vláda ČSSD procházela častými změnami, tou nejvýznamnější byla dvakrát realizovaná výměna premiéra. Do úřadu nastupoval v roce 2002 Vladimír Špidla, kterého v srpnu 2004 vystřídal Stanislav Gross. Po jeho rezignaci v dubnu 2005 funkci převzal Jiří Paroubek. Během funkčního období této vlády byl ministrem financí Bohuslav Sobotka (ČSSD). Od srpna 2006 do konce zkoumaného období vedl vládu Mirek Topolánek z ODS, ministrem financí byl do ledna 2007 Vlastimil Tlustý (ODS), kterého ve funkci vystřídal Miroslav Kalousek (KDU-ČSL).

V roce 2005 byla usnesením vlády založena mezirezortní Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice (NKS) v čele s národním koordinátorem pro zavedení eura Oldřichem Dědkem. Pod Národní koordinační skupinu spadají pracovní skupiny zabezpečující dílčí okruhy problematiky přechodu na společnou měnu.

³ Úspory budou přepočítány fixním kurzem, který neodráží vývoj reálné ekonomiky. Tempo hospodářského růstu se potom bude projevovat v míře inflace.

Při ministerstvu financí byl dále zřízen Organizační výbor NKS, který zajišťuje dohled nad uvedenými orgány a poskytuje jim administrativní podporu (MFČR, 2008).

2. Rozbor článků

Tento oddíl nabídne teoretický úvod pro potřeby analýzy obsahů, jejíž výsledky budou prezentovány ve třetí kapitole. Pro přiblížení zkoumaného materiálu začnu stručnou charakteristikou analyzovaných deníků, zastavím se u vymezení metod použitých pro kvantitativní i kvalitativní šetření a následně popíši průběh výzkumů.

2.1. Charakteristika analyzovaných deníků

K analýze mediálního obrazu přijetí eura v České republice jsem si zvolila reprezentanty celostátního denního tisku, Hospodářské noviny a Právo. Hospodářské noviny se mi, díky svému zaměření na ekonomické dění, zdály pro zkoumání vhodné od počátku. Pro deník Právo jsem se rozhodla až po delší úvaze. Nakonec jsem ho zahrnula do výzkumu coby protiváhu Hospodářských novin.

2.1.1. Hospodářské noviny

Hospodářské noviny vznikly jako jeden z prvních porevolučních soukromých deníků v květnu 1990 (Šmíd, 2004:6). Před tím vycházel tento titul od roku 1956 jako týdeník pod Rudým právem.

Jak již bylo zmíněno výše, klade deník důraz na ekonomické zpravodajství. Cílovou skupinou jsou podnikatelé a manažeři (Economia, 2009). Dle výsledků Media Projektu se Hospodářské noviny ve sledovaném období z pohledu čtenosti pohybovaly na šestém či sedmém místě (Unie vydavatelů, 2008). Podle údajů Media Projektu za rok 2007 je věková struktura čtenářů deníku velmi pestrá, většinou se však jedná o osoby v produktivním věku, mezi čtenáři převažují muži (66 %), téměř z poloviny jsou zastoupeni vysokoškolsky vzdělaní lidé s vyššími příjmy a zaměstnaní na pozici s rozhodovací pravomocí (Economia, 2008:1–2).

Kromě zpráv, analýz a komentářů z hospodářské sféry poskytuje list zpravodajství z domácí i zahraniční politické scény, kulturního dění a sportu. S Hospodářskými novinami také vychází mnoho příloh na různá témata s cílem oslovit i čtenáře, kteří se nezajímají o ekonomii. Díky svému zaměření jsou Hospodářské noviny vnímány jako deník nakloněný pravé straně politického spektra. Šéfredaktorem je Petr Šimůnek.

Hospodářské noviny vydává akciová společnost *Economia*, vzniklá v roce 1990 (Šmíd, 2004:6). Jejím hlavním akcionářem byla do srpna 2008 německá společnost *Verlagsgruppe Handelsblatt*. V současnosti je většinovým vlastníkem nakladatelství společnost *Respekt Media, a.s.* patřící podnikateli Zdeňku Bakalovi (*Economia*, 2009). Dalším akcionářem je například ČTK.

Nakladatelství *Economia* provozuje od roku 1996 zpravodajský portál *ihned.cz*, coby elektronickou verzi *Hospodářských novin*.

2.1.2. Právo

Právo, donedávna jediný český deník v rukou českého vlastníka, bývá označováno jako periodikum se středolevou orientací. Tento přívlastek je částečně dědictvím úlohy Rudého práva za minulého režimu, do jisté míry se na něm podílí i akcentovaná témata a „názory blízké sociálním demokratům“ (Šmíd, 2004:12).

Majitelem listu je společnost *Borgis, a.s.*, jejímž majoritním akcionářem je s více než devadesátiprocentním podílem šéfredaktor *Práva* Zdeněk Porybný (Šmíd, 2004:10).

Obsahová stránka deníku není nijak vyhraněná, *Právo* poskytuje obecné informace o politickém děním, ekonomice, kultuře, sportu a počasí. Tento titul se ve sledovaném období pohyboval kolem třetího a čtvrtého místa v žebříčku čtenosti celostátních deníků (*Unie vydavatelů*, 2008). *Právo* samo se označuje za druhý nejčtenější nebulvární deník v zemi. Společnost *Borgis* v informacích pro inzerenty na webových stránkách *Práva* uvádí, že téměř polovina čtenářů spadá do věkového rozmezí 45 až 65 let a že z větší části čtou deník muži. Asi 41 % čtenářské obce *Práva* má středoškolské vzdělání s maturitou a vyšší, skoro dvě třetiny čtenářů „*žijí v rodinách s vyšším a středním socioekonomickým statutem*“ (*Právo*, 2009).

Obsahy aktuálního vydání lze nalézt na serveru *Novinky.cz*, který provozuje společnost *Borgis* ve spolupráci s portálem *seznam.cz*.

2.2. Obsahová analýza článků

V následujícím textu se pokusím nastínit průběh svého výzkumu, provedeného pomocí obsahové analýzy. Jedná se o metodu hojně používanou v mediálních studiích, která má dva hlavní směry. Nejprve se dotknu šetření v rámci kvantitativního výzkumu, jehož zpracování je poměrně jednoduché, snadná je pak i formulace závěrů. Ty však často

zůstávají na povrchu problému. Proto se ve druhé části kapitoly zaměřím na kvalitativní výzkum, který by mohl výsledky kvantitativní metody dále rozvinout.

2.2.1. Kvantitativní část výzkumu

Kvantitativní analýza vychází z dominantního paradigmatu. Tato tzv. tvrdá metoda se používá pro výzkum mediálních obsahů velkého rozsahu, kde se ke každé jednotce přistupuje stejným způsobem. Základními atributy této metody jsou strukturovanost a ověřitelnost (Schulz, 2004:29). Osoba výzkumníka nemá vliv na výsledky výzkumu, ten může být ovlivněn pouze způsobem kladení otázek. Cílem šetření je objektivní zařazení mediálních útvarů dle předem definovaných kategorií, stanovených na základě výzkumné otázky a formulovaných hypotéz. Metoda bývá kritizována pro své pozitivistické pojetí objektivity (Hansen, 1998:91).

Formulace problému, operacionalizace výzkumu

Všeobecně se předpokládá, že média mají významný vliv na společenskou diskuzi. Jejich moc spočívá v možnosti nabízet a částečně i určovat témata (agenda setting, srov. (Reifová et al, 2004:16)), o kterých budou lidé přemýšlet. Proto je důležité sledovat, jak sdělovací prostředky tuto svou stěžejní úlohu plní a zda je nabízené portfolio informací dostačující k formulaci vlastního názoru příjemců sdělení a nedochází k podsouvání hotových názorů.

Na začátku výzkumu bylo nutné formulovat výzkumnou otázku, od které se bude celý výzkum odvíjet. Moje výzkumná otázka zní:

Jaká je informační kvalita zpravodajství⁴ v domácích médiích v otázce přijetí eura v České republice?

Definice pojmů

Aby bylo vyhověno požadavkům metody, která předpokládá snadnou opakovatelnost výzkumu, je nutné předem konkretizovat obsah pojmů, které tvoří výzkumnou otázku.

Pojem *domácí média* si, jak jsem již uvedla, pro účely tohoto výzkumu zúžím na deníky Právo a Hospodářské noviny.

⁴ Pojem jsem si propůjčila z (Schulz et al, 2004:51).

Informační kvalitu zpravodajství budu chápat jako vyvážené (všem účastníkům je poskytnut stejný prostor), nestranné (žádný aktér není upřednostňován), relevantní (v pravý čas; tehdy, kdy má informace největší váhu) a přiměřené (zda se o věci vůbec mluví – zda je informaci poskytnut alespoň základní prostor; o druhý extrém se zajímat nebudu)⁵. Tedy takové informování, které poskytuje recipientovi prostor pro vytvoření vlastního názoru na mediovanou problematiku.

Otázka přijetí eura v České republice byla rozebrána v první kapitole.

Formulace hypotéz

Výzkumnou otázku jsem v rámci operacionalizace výzkumu doplnila o následující hypotézy:

H₁: Při psaní o přijetí společné měny jako tématu domácí politiky deníky častěji využívají vlastní zprávy než zprávy agenturní.

H₂: K problematice přijetí eura se častěji vyjadřují muži.

H₃: V souvislosti s přijetím eura v jiné zemi se o euru píše častěji i v České republice.

H₄: K otázce přijetí eura se častěji vyjadřují politici než odborníci.

H₅: V Právu se k otázce přijetí eura častěji vyjadřují levicovní politici, v Hospodářských novinách pravicovní.

H₆: Média mají tendenci vyjadřovat podporu rychlému přijetí společné měny.

H₇: Způsob informování o přijetí eura se v denících Hospodářské noviny a Právo výrazně liší.

H₈: Téma přijetí eura v tuzemsku je v médiích diskutováno nedostatečně, nedochází tak k přiměřenému podněcování veřejné debaty.

Výběrový soubor

Na základě *předvýzkumu* jsem se rozhodla pro konkretizaci rozsahu zkoumaného materiálu uvedeného v teziách práce. Vzorek jsem zúžila na titulní strany periodik. Výrazně se tak zredukoval analyzovaný materiál a tím i časová náročnost samotného výzkumu. Zároveň byla, myslím, zachována i reprezentativnost, neboť titulní stranu si pravděpodobně přečte nejvíce čtenářů, a pokud je téma zaujme, podívají se i na dokončení článku. Proto jsem do výzkumu zahrnula i případné pokračování příspěvku na dalších stranách.

⁵ Dle (Schulz et al, 2004:52–67).

K vyhledání relevantních článků jsem použila databázi MediaSearch společnosti NEWTON Media, a. s. Kritériem vyhledávání příspěvků byl výskyt slov *euro*, *jednotná měna* a *zavedení eura*. Z více než dvou set článků⁶ jsem pak na základě relevance vyřadila ty, které se tématem nezabývaly, a klíčová slova zde byla zmíněna jen okrajově. Základní vzorek tak tvoří 27 příspěvků (viz Příloha č. 3).

Kódovací jednotka

Kódovací jednotkou je v tomto výzkumu článek. Tím se rozumí tematická jednotka od titulku přes perex až po jméno či značku autora, případně grafickou čáru. Vzhledem k tomu, že jsem k selekci zkoumaného materiálu použila elektronickou databázi článků, tuto segmentaci jsem neprováděla. Pracovala jsem s jednotkami z titulní strany. Pokud článek pokračoval na dalších stranách deníku, analyzovala jsem ho jako jeden celek.

Zkoumané proměnné⁷

Pro potřeby další práce se získanými údaji bylo nutné formulovat identifikační proměnné (periodikum, datum otištění článku). Po nich následovalo ustanovení analytických proměnných, které se vztahují k formulovaným hypotézám. Zajímalo mne počet slov v článku, který jsem určila z exportovaných článků databáze MediaSearch pomocí funkce *Počet slov* v programu Word. Do celkového počtu slov jsem zahrнула pouze samotný text příspěvku⁸. Dále jsem zařadila identifikaci povahy příspěvku, totiž zda se jednalo o zpravodajský či publicistický příspěvek. Následovalo určení zdroje článku (agenturní či redakční), pohlaví autorů a mluvčích, hlavního tématu a hlavního aktéra příspěvku. U poslední zmíněné proměnné jsem zařadila možnost „nelze určit“. Ta se použije v případě, kdy jsou např. dva aktéři, které bychom mohli označit za hlavní, v článku zastoupeni rovnoměrně.

Mezi proměnné jsem také zařadila citovou zbarvenost článku v otázce co nejrychlejšího přijetí jednotné měny. Škálu pro možnosti kódování jsem definovala od *neutrálního* postoje přes *spíše pro/ spíše proti* po *pro/ proti*. Zařadila jsem také možnost *článek se tématu nedotýká*. Ta se kóduje v případě, že se článek nezabýval tempem přijímání společné měny.

⁶ Na zadaný dotaz databáze vyhledala 232 výsledků.

⁷ Přesná formulace proměnných je obsažena v kódovací knize (viz Příloha č. 1).

⁸ Chtěla jsem předejít zkreslení, které by mohlo způsobit započítání jmen a doplňujících informací o autorech či odkazů na další články. Pro urychlení kódování jsem do počtu slov nezahrнула nadpis, který byl v dokumentu oddělen od ostatního textu datem, názvem periodika, číslem strany a rubrikou.

V neposlední řadě jsem chtěla kvantifikovat vyjadřování jednotlivých mluvčích k tématu. Abych vyhověla potřebám metody a zároveň nezkreslila výzkum, přikročila jsem k formulaci dvanácti dalších proměnných, které se ptají na délku citace mluvčího vyjádřenou počtem slov. Snažila jsem se zahrnout celé spektrum možných mluvčích z řad reprezentantů politických stran a institucí a dále odborníky. Za odborníka se pro účely výzkumu považuje expert z řad státních i soukromých institucí v oblasti financí, jehož stranická příslušnost není všeobecně známa a lze ho tak brát jako nezávislého komentátora. Zařazení politiků k jednotlivým stranám bylo snadné, větší potíží byla s určením příslušnosti k politickým institucím. Při zkušebním kódování se ukázalo, že v člancích tento údaj uveden nebývá. Navíc bylo nutné oddělit instituce před a po volbách do poslanecké sněmovny 2006 a pokusit se předejít zkreslení vlivem dalších personálních změn. O postupu kódování u těchto jednotek rozhodovalo datum otištění článku. Proto jsem se rozhodla, že po provedení kódování ověřím správnost zařazení do těchto kategorií.

Poznámka k rozsahu zkoumaného materiálu

Na začátku výzkumu jsem si nebyla jistá, zda není výsledný zkoumaný vzorek příliš úzký a nebude limitovat validitu šetření. V literatuře jsem nenalezla žádná omezení metody z hlediska minimálního počtu analyzovaných jednotek. Rozhodla jsem se tedy pokračovat v práci s tím, že operativně posoudím, zda je výzkum relevantní, či je třeba provést změnu vstupních faktorů. Vzhledem k tomu, že se v průběhu výzkumu ukázalo kódování a následné vyhodnocování 23 proměnných jako poměrně náročné a začaly se rýsovat formulovatelné závěry, rozhodla jsem se pro zachování stávající podoby výzkumu.

2.2.2. Kvalitativní část výzkumu

Kvalitativní výzkum si v této práci klade za cíl doplnit výstupy kvantitativní metody perspektivou alternativního paradigmatu a nahlédnout hlouběji do struktur analyzovaného textu. Kvalitativní analýza, která akcentuje jedinečný pohled výzkumníka, bude provedena pomocí metody zakotvené teorie, sestavené v 60. letech minulého století sociology B. Glaserem a A. Straussem (Strauss, 1999:16–17).

Zakotvená teorie vyžaduje opačný postup, než jaký byl použit u kvalitativní analýzy, neboť je založena na indukci⁹. Do výzkumu nevstupujeme s předem určenými kategoriemi, ale s vírou, že tyto kategorie získáme jako výstup našeho výzkumu. Protože identifikace kategorií závisí na tom, co v textu „vidí“ konkrétní výzkumník, je zřejmé, že tato metoda má v porovnání s kvantitativní obsahovou analýzou potenciál podat mnohem ucelenější obraz o předmětu zkoumání, neboť do výzkumu zahrnuje lidskou zkušenost.

Zakotvená teorie je primárně určena pro analýzu lidského chování v nejrůznějších kontextech, proto bude třeba ji pro potřeby mého výzkumu částečně přizpůsobit.

Postup výzkumu pomocí zakotvené teorie¹⁰

Výzkum metodou zakotvené teorie se provádí kombinací tří navzájem se prolínajících fází kódování. Prvním krokem šetření je kódování otevřené, které spočívá v seznámení výzkumníka s analyzovanými podklady. Jevy, které se ve zkoumaném materiálu vyskytují, jsou označovány *pojmy*. Ty jsou následně výzkumníkem seskupovány do *kategorií*. Při každém výskytu kategorie potom určíme její umístění na dimenzionální škále. Ve fázi axiálního kódování popisujeme vlastnosti kategorií a jejich kontext, hledáme vztahy mezi kategoriemi navzájem a vytváříme tak *paradigmatický model*¹¹. Posloupnost zahrnuje selektivní kódování, kdy si výzkumník zvolí jednu *centrální kategorii*. Ta je pak systematicky vztahována k ostatním kategoriím a tak je vytvářena konečná teorie, tzv. *příběh*.

Součástí výstupu metody zakotvené teorie je také popis *procesu*, tedy vývoje zkoumaného tématu v čase, reakcí na tyto změny a zpětně jejich vlivem na předmět analýzy.

K přesnému provedení výzkumu dle zakotvené teorie bohužel zkoumaný materiál nestačí. Neznám okolnosti vzniku analyzovaných článků a nemám ani možnost zkoumat účinky těchto mediálních obsahů.

⁹ Indukce je zásadní pro metodu jako celek, během konstruování zakotvené teorie se však používá kombinace indukce a dedukce (deduktivně navrhujeme možné vlastnosti zkoumaného jevu, induktivně je pak ověřujeme v analyzovaném textu).

¹⁰ Při svém výzkumu podle zakotvené teorie jsem čerpala výhradně z publikace Základy kvalitativního výzkumu (Strauss, 1999).

¹¹ Paradigmatický model spojuje „subkategorie s kategoriemi do souboru vztahů určujícího příčinné podmínky, jev, intervenující podmínky, strategie jednání a interakce a následky“ (Strauss, 1999:72).

Výzkumná otázka

U tohoto zásadního bodu jakéhokoli výzkumu se již není třeba dlouze zastavovat, neboť výzkumná otázka je patrná již z názvu této práce. Pro úplnost však zní takto:

Jaký obraz o přijetí jednotné měny euro v České republice vytvářejí tuzemská tištěná média?

Zkoumaný vzorek

V této práci bude netradičně použit stejný vzorek jak pro kvantitativní tak pro kvalitativní část výzkumu. Vzhledem k tomu, že cílem zvolené kvalitativní metody je konstrukce teorie, je nutné projít větší množství podkladů k nalezení pravidelností. Zkoumán tedy bude soubor 27 článků (viz Příloha č. 3).

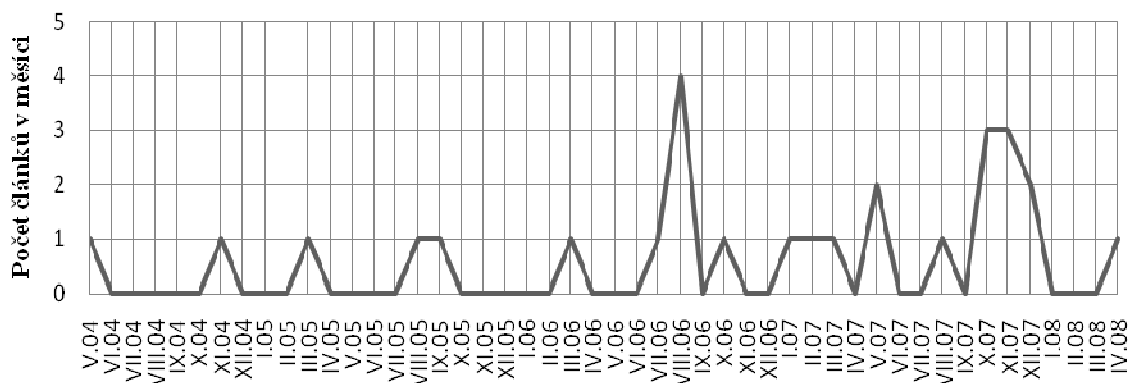
3. Vyhodnocení provedených analýz

V rámci této části práce přistoupím k vyhodnocení obou výzkumů a k formulaci dílčích závěrů, které poslouží coby podklady pro konečný popis mediálního obrazu přijetí eura, který uzavře tuto kapitolu.

3.1. Výsledky kvantitativní části výzkumu

V této části výzkumu bylo kódováno celkem 27 jednotek. Články zabývající se eurem na titulních stranách se v denících objevovaly nepravidelně. Jejich frekvenci by měl přiblížit graf č. 1. Nejvíce článků se vyskytlo v srpnu roku 2006 (4 články, po dvou v každém ze zkoumaných periodik). Silným obdobím bylo září až listopad 2007, kdy bylo publikováno celkem 8 příspěvků, 6 z nich v Hospodářských novinách. Celý rok 2007 se vyznačoval vyšší frekvencí článků oproti ostatním obdobím. Objevilo se zde 14 článků, tedy více než polovina celého souboru, téměř 80 % z nich bylo otištěno v Hospodářských novinách.

Graf č. 1: Frekvence výskytu článků

Rozložení příspěvků v obou denících popisuje blíže tabulka č. 1. Více než tři čtvrtiny článků zabývající se či zmiňující přijetí eura se vyskytly v Hospodářských novinách. Většina z nich byly zprávy, pouze ve 3 případech (14 %) šlo o komentář. Deník Právo se ve sledovaném vzorku objevil pouze 6krát a vždy šlo o zprávu.

Tabulka č. 1: Celková četnost jednotek

	Hospodářské noviny		Právo		celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
počet příspěvků	21	78 %	6	22 %	27	100 %
z toho zpráv	18	75 %	6	25 %	24	100 %
z toho komentářů	3	100 %	0	0 %	3	100 %

Pokud bychom srovnávali délku příspěvků, je procentní zastoupení deníků obdobné (tabulka č. 2). O něco menší poměr počtu slov ve srovnání s počtem příspěvků u Hospodářských novin je způsoben zařazováním krátkých zpráv, obsahujících pouze několik vět, na titulní stranu. Průměrný článek v Právu je tedy delší přibližně o 130 slov.

Tabulka č. 2: Délka článků

	Hospodářské noviny		Právo		celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
celkem	8488	73 %	3203	27 %	11691	100 %
průměrný počet slov	404		533		433	

V 60% většině případů byla zdrojem příspěvku sama redakce, agentuře byl poskytnut prostor pouze ve 4 % případů, stejným podílem se pak vyznačovalo i spoluautorství agentury a jiného média (tabulka č. 3). Z 11 % šlo výhradně o převzaté články. Uvedená čísla potvrzují hypotézu H_1 o tendenci redakcí k vytváření vlastních obsahů *při psaní o přijetí společné měny jako tématu domácí politiky*.

U obou deníků bylo toto rozložení srovnatelné, pouze s tím rozdílem, že Hospodářské noviny téměř ve třetině článků neuvedly zdroj. Příčinou je uvádění výše zmíněných krátkých zpráv, které nebývají signovány.

Tabulka č. 3: Zdroje článků

	Hospodářské noviny			Právo			celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost		absolutní četnost	relativní četnost		absolutní četnost	relativní četnost
		v celku	v deníku		v celku	v deníku		
redakce	12	44 %	57 %	4	15 %	66 %	16	59 %
agentura	1	4 %	5 %	0	0 %	0 %	1	4 %
jiné médium	2	7 %	10 %	1	4 %	17 %	3	11 %
redakce a agentura	0	0 %	0 %	0	0 %	0 %	0	0 %
agentura a jiné médium	0	0 %	0 %	1	4 %	17 %	1	4 %
jiné médium a redakce	0	0 %	0 %	0	0 %	0 %	0	0 %
neuvedeno	6	22 %	28 %	0	0 %	0 %	6	22 %
celkem	21	77 %	100 %	6	23 %	100 %	27	100 %

Předmětem analýzy byla dále struktura autorů článku dle pohlaví. V deníku Právo byli v polovině případů autory muži, v Hospodářských novinách pouze v necelé třetině. Podobné zastoupení měly v Hospodářských novinách i články, kde byla žena

autorkou či spoluautorkou. V Právu se ženy – autorky objevovaly méně, konkrétně pouze v jednom případě, tedy v 17 %.

Tabulka č. 4: Pohlaví autorů článků

	Hospodářské noviny		Právo		celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
mužské	6	29 %	3	50 %	9	33 %
ženské	3	14 %	1	17 %	4	15 %
mužské + ženské	3	14 %	0	0 %	3	11 %
nelze určit	9	43 %	2	33 %	11	41 %
celkem	21	100 %	6	100 %	27	100 %

Výsledkem segmentace dle hlavního tématu článku je tabulka č. 5. Rozptyl témat byl poměrně široký, většinou však příspěvkům dominovalo samotné přijetí společné měny. Zajímavé je, že přijetí eura ve Slovinsku a na Slovensku bylo hlavním tématem pouze jednou. Příčinou je pravděpodobně i kritérium výběru článků dle relevance. Výzkum proto nedokáže odpovědět na otázku, zda se v souvislosti se zavedením eura v jiných zemích píše více také o jeho přijetí v České republice (H₃). Zodpovězení této otázky by vyžadovalo provedení zvláštního šetření.

Tabulka č. 5: Hlavní téma článku

	Hospodářské noviny		Právo		celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
přijetí eura v ČR	14	65 %	3	50 %	17	63 %
vstup a členství ČR v EU	1	5 %	1	17 %	2	7 %
přijetí eura ve Slovinsku	1	5 %	0	0 %	1	4 %
přijetí eura na Slovensku	1	5 %	0	0 %	1	4 %
domácí politika	2	10 %	1	17 %	3	11 %
domácí měna, pohyby kurzu	1	5 %	0	0 %	1	4 %
jiné	1	5 %	1	17 %	2	7 %
celkem	21	100 %	6	100 %	27	100 %

Výzkum se dále snažil zjistit, kdo jsou hlavní aktéři příspěvků o přijetí společné měny. Ve zpravodajství Hospodářských novin jsou „nejsilnějšími“ aktéry politici a odborníci, přičemž obě skupiny mají asi čtvrtinový podíl (tabulka č. 6). Následují obchodníci se 14 %, po jedné desetině je zastoupena vláda, Evropská unie a Česká národní banka. V deníku Právo byl nejvýraznějším účastníkem dění politik či česká vláda, oba s třetinovým podílem. Dále se prosadila veřejnost s 17 %.

Tabulka č. 6: Hlavní aktér článku

	Hospodářské noviny		Právo		celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
odborník	5	24 %	0	0 %	5	19 %
politik	5	24 %	2	33 %	7	26 %
česká vláda	2	10 %	2	33 %	4	15 %
EU	2	10 %	0	0 %	2	7 %
ČNB	2	10 %	0	0 %	2	7 %
veřejnost	0	0 %	1	17 %	1	4 %
obchodník	3	14 %	0	0 %	3	11 %
jiný	2	10 %	1	17 %	3	11 %
nelze určit	0	0 %	0	0 %	0	0 %
celkem	21	100 %	6	100 %	27	100 %

K citacím aktérů příspěvků docházelo poměrně často, téměř desetinu článků tvořili přímé citace. Parafráze výroků mluvčích se ve výzkumu nezohledňovaly, odhaduji však, že jich bylo více než samotných citací. V Hospodářských novinách zaujímaly citace více než 10 % prostoru, v Právu necelých 8 %. Tento poměrně vyrovnaný výsledek je pro mě překvapivý, neboť jsem, vzhledem k odbornému zaměření Hospodářských novin, očekávala, že tento titul bude mít co do citací oproti „středoproudově“ zaměřenému Právu větší náskok. Struktura citovaných aktérů už jisté rozdíly naznačuje. Právo přináší opačný poměr mluvčích z řad odborníků (63 %) a politiků (37%) než Hospodářské noviny, kde se k tématu vyjadřovali politici ve 30 % a političtí reprezentanti v 70 %. H_4 o větším podílu citací politiků se tedy nepotvrdila. O její platnosti můžeme hovořit pouze v člancích deníku Právo.

Zastoupení obou pohlaví v citacích bylo značně nerovnoměrné. Ženy se objevily pouze v 7 % citovaných příspěvků a to vždy v Hospodářských novinách, kde vytvářely desetinu všech přímých řečí. Platí tedy H_2 o častějším vyjadřování mužů k problematice přijetí eura. Při citování politiků si novináři nemohou příliš vybírat, zda se zeptají muže či ženy. U dotazů na odborníky však určitou možnost výběru mají, přestože v obou povoláních dominují muži. I když se u tohoto tématu neočekává, že by se mužský a ženský názor měl lišit, nebo že by ten ženský debatu významně rozšiřoval, je tento výsledek zajímavý a cosi vypovídá i o genderovém vnímání mluvčích z ekonomické oblasti.

Co do stranické příslušnosti jednotlivých aktérů z politické sféry nalzáme mezi oběma deníky značné odlišnosti (tabulka č. 7). Potvrzuje se tak H_5 : *V Právu se k otázce přijetí eura častěji vyjadřují levicoví politici, v Hospodářských novinách pravíkoví.*

Tabulka č. 7: Délka citací zástupců jednotlivých stran

	Hospodářské noviny		Právo	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
ODS	112	43 %	25	16 %
ČSSD	66	26 %	131	84 %
KDU-ČSL	81	31 %	0	0 %
SZ	0	0 %	0	0 %
US-DEU	0	0 %	0	0 %
KSČM	0	0 %	0	0 %
jiná politická strana	0	0 %	0	0 %
celkem	259	100 %	156	100 %

Zástupci ČSSD byli v Právu citováni v 84 % případů, v Hospodářských novinách pouze asi v jedné čtvrtině. V Hospodářských novinách měly 43% převahu citace promluv členů ODS a větší podíl než v případě ČSSD zastávaly i citace KDU-ČSL (31 %). V Právu měla ODS 16% zastoupení, KDU-ČSL zde nebyla citována vůbec. Zajímavým jevem je skutečnost, že po dobu čtyř let, během kterých došlo i ke změně vlády, nebyla v obou denících v souvislosti s eurem v článcích z titulní strany citována další politická strana. Důvod bychom možná mohli najít ve složení vlád. Za vlády ČSSD zůstalo ministerstvo financí v rukou této strany, vláda ODS tento post později přenechala KDU-ČSL. To vysvětluje třetinové zastoupení lidovců v citacích Hospodářských novin. Otázkou zůstává, proč se existence lidoveckého ministra financí nepromítla do citací v rámci zpravodajství deníku Právo.

Ve výzkumu jsem prováděla také segmentaci mluvčích z řad politiků podle institucí, které zastupovali (kancelář prezidenta, senát, poslanecká sněmovna). Články tyto údaje neobsahovaly, proto jsem je dohledávala přes webové stránky příslušných institucí. Se změnou vlády jsem pouze změnila postup kódování (viz výše). Ve všech případech byl citovaný člen politické instituce členem poslanecké sněmovny. Zvláštností je pro mne především nepřítomnost kanceláře prezidenta republiky v citacích k tomuto tématu. Při vztažení podílu citací poslanecké sněmovny k celkovému objemu citací politiků je jejich zastoupení v Hospodářských novinách 80%, v Právu 40%. V deníku Právo je tedy větší prostor poskytován politikům stojícím mimo hlavní politické orgány.

Další rozlišení vyžadující modifikaci kódování dělí politickou scénu na vládu a opozici (tabulka č. 8). O něco větší prostor poskytovalo opozici Právo, které její citaci uvádělo asi ve 20 % případů, kdy se vyjadřovali politici. V Hospodářských novinách bylo opozici vyhrazeno 15 % prostoru v rámci citací. Celkem se jednalo pouze o 4 pří-

pady, 2 před a 2 po volbách v roce 2006. Právo opozici citovalo pouze jednou, a to v období po volbách.

Tabulka č. 8: Délka citací zástupců vlády a opozice

	Hospodářské noviny		Právo		celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
vláda	220	85 %	121	80 %	341	83 %
opozice	39	15 %	31	20 %	70	17 %
celkem	259	100 %	152	100 %	411	100 %

Výsledky výzkumu měl doplnit dotaz na citovou zabarvenost článků v otázce co nejrychlejšího přijetí společné měny. Z tabulky č. 9 je patrné, že pokud bylo v článku tempo přechodu na euro vůbec zmíněno, argumenty pro a proti byly většinou vyvážené. Mírná citová zabarvenost se projevila pouze u 3 článků, které se vyjadřovaly spíše pro rychlé přijetí.

Tabulka č. 9: Citová zabarvenost článku

	Hospodářské noviny		Právo		celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
neutrální	8	38 %	3	50 %	11	41 %
spíše pro	2	10 %	1	17 %	3	11 %
spíše proti	0	0 %	0	0 %	0	0 %
pro	0	0 %	0	0 %	0	0 %
proti	0	0 %	0	0 %	0	0 %
tématu se nedotýká	11	52 %	2	33 %	13	48 %
celkem	21	100 %	6	100 %	27	100 %

V rámci článků, které se tématu dotýkaly, byl v obou sledovaných denících tento mírný souhlas zastoupen podobným poměrem: v Právu čtvrtinou a v Hospodářských novinách pětinou případů. H_6 , která uváděla, že *média mají tendenci vyjadřovat podporu rychlému přijetí společné měny*, se tedy potvrdila. Její platnost je ovšem vzhledem k uvedeným hodnotám poměrně slabá. Posuzování citového zabarvení v kvantitativním výzkumu pravděpodobně není nejvhodnější.

Nyní zbývá doplnit poslední dvě hypotézy. Ty se zabývaly obecnějšími otázkami, které je třeba vyhodnotit spíše druhotně, s pomocí dílčích výsledků vzešlých z ostatních témat. H_7 říká, že *způsob informování o přijetí eura se v denících Hospodářské noviny a Právo výrazně liší*. Hospodářské noviny informují o euru častěji než Právo. Pokud však jde o formální náležitosti, vycházejí oba deníky z výzkumu velmi podobně. Rozdíl jsou patrné při bližším pohledu na strukturu aktérů. Hospo-

dářské noviny více akcentují odborné názory, složení aktérů je zde pestřejší. Způsob informování obou deníků se jistě liší, ne však zásadní měrou. Proto se přikláním k zamítnutí hypotézy H₇.

Závěrečný předpoklad o nedostatečném informování o zkoumaném tématu, které je příčinou nízké úrovně veřejné diskuze, nelze na základě provedené obsahové analýzy zcela spolehlivě vyhodnotit. S ohledem na frekvenci článků o přijetí eura na titulních stranách bych se přikláběla spíše k potvrzení H₈. Téma bývá často použito spíše jako dílčí pro ilustraci určitého tématu.

3.2. Výsledky kvalitativní části výzkumu

V této části, pojednávající o výsledcích výzkumu, se pokusím nastínit zakotvenou teorii, která mi postupem času ze zkoumaného vzorku sama vyplynula.

3.2.1. Otevřené kódování

Opakovaným čtením analyzovaného vzorku a hledáním podobností mezi vznikajícími pojmy jsem v rámci otevřeného kódování získala kolem 20 kategorií. Ty nejfrekventovanější se zde pokusím vymežit.

Konflikt často v člancích prezentuje silný politický aspekt rozhodování o přijetí jednotné evropské měny. Ve většině případů je tato kategorie reprezentována rozdílnými názory vlády a opozice, tedy ODS a ČSSD. Konflikt může být spatřován i v neshodách exportérů na jedné straně a České národní banky či vlády na straně druhé. Tento názorový nesoulad je však mnohem méně akcentován.¹²

Varování vyjadřuje snahu autora článku upozornit na problémové otázky okolo přijetí eura. Většinou se jedná o upozornění na neodkladnost reforem veřejných financí, na hrozící sankce při nedodržování pravidel stanovených EU, na příliš vysoké výdaje státního rozpočtu či o vyjádření obavy, že Česká republika zůstane jako poslední země bez eura a ztratí tak své exportní postavení. Varování může být směřováno i takto:

Pokud Maďarsko stihne spravit svůj rozpočet tak rychle, jak právě slibuje, budeme poslední ve střední Evropě. Eurem se bude možná dřív platit i v Sofii. (článek č. 4)

Ani zdravé finance a nízká inflace však neskýtají záruku, že země bude v eurozóně prosperovat. (článek č. 23)

¹² Neuvádím zde ukázky z článků, neboť konflikt se v nich vyskytuje spíše implicitně. Muselo by být citováno velké množství textu, avšak bez velkého přínosu.

A aby těch problémů nebylo zas tak málo, je tu ještě kritérium inflace, podotýkají ekonomové. (článek č. 27)

Vyskytují se i případy, kdy by pro označení tohoto jevu byl výhodnější výraz „strašení“. Jedná se většinou o články s atraktivním titulkem, které obsahují odvážná konstatování o aspektech přijetí společné měny. V zápětí bývají tyto výroky rozebrány a nebezpečí označeno za minimální.

Mezinárodní srovnání bývá v člancích o přijetí eura použito pro zvýraznění důležitosti dílčího popisovaného tématu. Například článek s titulkem o hrozících sankcích ze strany EU za špatnou rozpočtovou disciplínu České republiky rozebírá v celé své délce možné aspekty trestu, poslední odstavec potom zmíní situaci ve zbývajících zemích EU, která je v některých případech mnohem horší a tak nám reálně žádný trest vlastně nehrozí:

Vyšší deficity než tři procenta měly v minulých letech i Německo, Francie nebo Itálie. Komise nepotrestala žádnou z těchto velkých zemí, které eurem platí. Hrozba sankcí je tak spíš diplomatický tlak. (článek č. 11)

Česko by nebylo jedinou z nových členských zemí EU, která by přijala euro později, než plánovala. Podle deníku Financial Times se v blízké době nepřipojí k euru ani Maďarsko. Na veřejnost pronikla kopie plánu, podle něhož by Maďarsko mohlo oddálit přijetí eura až do roku 2016. (článek č. 18)

Po včerejší schůzce s guvernérem České národní banky Zdeňkem Tůmou má premiér Jiří Paroubek jasno v otázce, kdy má korunu nahradit euro. Podpoří vstup Česka do eurozóny až v roce 2010, o rok později než třeba Slovensko. (článek č. 23)

Termín přijetí eura se objevuje ve většině článků v různých kontextech. Tato kategorie prostupuje celými články, často v podobě upozornění na vhodnost stanovení pevného termínu, aby s ním mohla veřejnost a především podnikatelská sféra počítat. Jindy se spekuluje nad vhodností právě diskutovaného data přijetí či nad důvody odkladu přechodu na společnou evropskou měnu. Tyto dílčí otázky jsem pro jejich hojný výskyt formulovala jako samostatné subkategorie.

Přiměřenost termínu je subkategorie termínu přijetí eura obsahující hodnocení plánovaných dat přijetí společné měny. Pokud se v článku tato kategorie vyskytuje, většinou je její vyznění negativní. O termínu přijetí se píše nejčastěji v kombinaci se slovem „až“, které vytváří dojem, že navrhovaný termín je opožděný a euro by bylo možné přijmout dříve.

Evropská měna se v českých peněženkách neobjeví minimálně do konce roku 2012. »Tento rok je nereálný,« řekl včera v České televizi premiér Mirek Topolánek. Je to jeho vůbec první konkrétní vyjádření k termínu přijetí eura. (článek č. 5)

Odklad přijetí eura až za rok 2012 se nelíbí většině podnikatelů. (článek č. 5)

Česká republika by měla přijmout euro až v roce 2010, oznámil ve shodě s centrální bankou premiér Paroubek. (článek č. 23)

To však neznamená, že by se analyzované články zcela jednoznačně přikláněly k názoru, že čím dříve přijme Česká republika euro, tím lépe. V tomto ohledu vyznívají příspěvky spíše neutrálně, neboť uvádějí vyvážené argumenty jak pro brzký tak i pro pozdější přechod na společnou měnu.

Důvody odkladu představují další subkategorii termínu přijetí jednotné měny. Nejčastěji je jako důvod uváděna absence reforem veřejných financí. Články zmiňují také nesladěnost ekonomických cyklů českého hospodářství s cyklem starých zemí EU či různou cenovou hladinu a další.

Česko tak bude zavádět euro jako jedna z posledních zemí střední Evropy.

»Přijetí eura za pět let by znamenalo už od příštího roku [2008] začít plnit všechny unijní podmínky, a to si bez provedení důchodových a zdravotnických reforem nedokážu představit,« prohlásil Topolánek. (článek č. 5)

Bez reforem důchodů a zdravotnictví Česko nemůže plnit podmínky pro zavedení eura. Řekl to na konferenci společnosti Economia ministr financí Miroslav Kalousek. (článek č. 9)

S novým národním koordinátorem zavedení eura a bývalým viceguvernérem ČNB Oldřichem Dědkem se včera Niedermayer shodl, že na euro by ČR nemusela přejít ani v roce 2012, pokud vláda nebude v reformách důsledná. (článek č. 13)

Okolnosti přijetí jsou další kategorií, do níž je možné zahrnout subkategorie, například náklady a organizaci přechodu. Náklady ve smyslu bezprostředních administrativních výdajů na přechod na jednotnou měnu se vyskytují poměrně řídké. Častěji je zmiňována možnost růstu cen vlivem přechodu na euro. Ta je však ve většině článků zároveň označena za nepravděpodobnou.

Samotný přechod na euro bude pro firmy znamenat asi rok příprav – musí upravit všechny smlouvy, počítačové programy a dokumenty. »Náklady se mohou pohybovat v řádu desítek milionů korun a úspory dosáhnou jednotek milionů korun ročně,« odhaduje Pavel Grochál z RWE Transgas. (článek č. 17)

Zatímco mezi firmami je euro populární již nyní, část domácností se obává, že jeho zavedení bude znamenat také zdražení v obchodech. »Podle zkušeností zemí, které již euro mají, k tomu však nemají důvod,« říká [expert na Evropskou unii z České spořitelny Petr] Zahradník. (článek č. 17)

Podle průzkumu pro úřad vlády se zdražování v souvislosti s eurem obávají tři čtvrtiny Čechů. Že obavy nejsou zbytečné, prokazují zkušenosti těch zemí, které už euro mají. Vždyť cenová hladina se při přechodu na jednotnou evropskou měnu zvedla v Itálii, Španělsku i v Německu. Jsou ale i radostnější příklady. Ve Finsku s eurem klesla inflace. A překotnému zdražování se vyhnulo také Rakousko, ovšem jen díky tomu, že k tomu přijalo speciální zákon. O něčem podobném lze uvažovat i v ČR. Obchodníky navíc může od zdražení při zavádění eura odradit tvrdý konkurenční boj, který na trhu panuje. (článek č. 20)

Nahlížení na euro se jako kategorie vztahuje k celému analyzovanému souboru. Určuje způsob nazírání na společnou měnu, které se opětovným zmiňováním stává samozřejmým aspektem eura. Euro je v článcích nahlíženo nejen potlačovanou perspektivou autora, ale také mluvčích, kterým je poskytnut prostor pro vyjádření se k tématu. Mluvčími jsou politici, neboť jim v otázce přijetí společné měny přísluší rozhodovací pravomoc;

»Přijetí eura za pět let by znamenalo už od příštího roku začít plnit všechny unijní podmínky, a to si bez provedení důchodových a zdravotnických reforem nedokážu představit,« prohlásil [premiér] Topolánek. (článek č. 5)

»Vstup do eurozóny je politické rozhodnutí a politický projekt a ty mají mít své pevně stanovené termíny,« řekl ministr [financí Miroslav Kalousek] na Žofínském finančním fóru. (článek č. 12)

»Pokud by se mělo škrtnat v těchto sociálních výdajích, bylo by lepší přijetí eura odsunout,« prohlásil [odstupující premiér] Paroubek v pořadu České televize Otázky Václava Moravce. (článek č. 18)

ekonomičtí experti z finančních institucí, kteří jsou považováni za nezávislé odborníky na problematiku přijetí eura;

Nevládni ekonomové tento krok vítají ze dvou důvodů. »Přestane se spekulovat o dvou datech, což se činilo dosud a což je pro trh čitelnější,« míní podle ČTK David Marek z Patria Finance. A Radomír Jáč z PPF Asset Management i další analytici dodávají, že zmíněné datum není nic, co by se mělo vytesat do kamene. »Přijmeme-li euro třeba o dva roky později, nebude to drama,« podotkl Jáč. (článek č. 23)

exportéři, jednoznačně prosazující rychlé přijetí;

Největšími zastánci eura jsou v Česku exportéři. »Preferujeme co nejrychlejší zavedení eura,« říká Tomáš Hladík, finanční ředitel ŽDB, které vyvážejí asi 60 procent produkce.

»Ve společné měně máme více než tři a půl miliardy tržeb a dnešní posilování koruny vůči euru je pro nás nevýhodné.«(článek č. 17)

a Česká národní banka, která se ve zkoumaných člancích omezuje na poskytování údajů o možnostech finančního systému, aniž by vývoj situace kolem stanovení termínu přijetí eura blíže komentovala.

»V příštím roce se podle naší prognózy nárůst reálných mezd zpomalí kvůli vysoké inflaci na dvě a půl procenta,« věští Tomáš Holub, šéf měnové a statistické sekce České národní banky. (článek č. 2)

Viceguvernér České národní banky Miroslav Singer včera v reakci na navrhovaný schodek rozpočtu uvedl, že vláda se nesnaží zlepšit hospodaření státu a promarňuje příznivé období ekonomického růstu. K termínu zavedení eura se ale nechtěl vyjádřit s tím, že veřejné hodnocení kroků vlády nespadá do kompetencí centrální banky. (článek č. 19)

Kritika a rady ze zahraničí, o kterých informují zkoumané články, přicházejí v souvislosti se špatným stavem veřejných financí a nutností zahájení reformem.

Evropská komise včera zemi znovu ostře kritizovala, že nesnižuje dluhy, jak se zavázala v Konvergenčním programu. Podle závazku neměl být schodek už letos vyšší než 3,3 procenta HDP. Ministr financí Miroslav Kalousek ale předpokládá, že překročí čtyři procenta. »Česko nedodrží opatření, která slíbilo, a nepodniká nové potřebné kroky,« konstatoval eurokomisař Joaquín Almunia. Rozvrat rozpočtu se podle něj prohloubil před volbami, kdy poslanci zvýšili sociální výdaje o 70 miliard korun. (článek č. 11)

České ekonomice se daří a dařilo by se jí ještě lépe, kdyby nebylo vlády. Tak vidí poměry v Česku ekonomové pařížské Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). V nové studii (...) kritizují vládu za otálení s nutnými reformami důchodů, zdravotnictví a sociálních dávek. (...) "Období, kdy roste ekonomika i životní úroveň, je potřeba využít k nepopulárním reformám. Všechny by se měly provést co nejrychleji," říká Andreas Wörgötter, který se v OECD na zprávě podílel. (článek č. 26)

Expresivita tvoří významnou součást některých článků a jako kategorie upozorňující na pestré jazykové prostředky se svou povahou liší od ostatních. V některých člancích působí použité metafory a přirovnání rušivě.

Mirek Topolánek to řekl úplně jasně a natvrdo: Na euro v roce 2012 zapomeňme (článek č. 4)

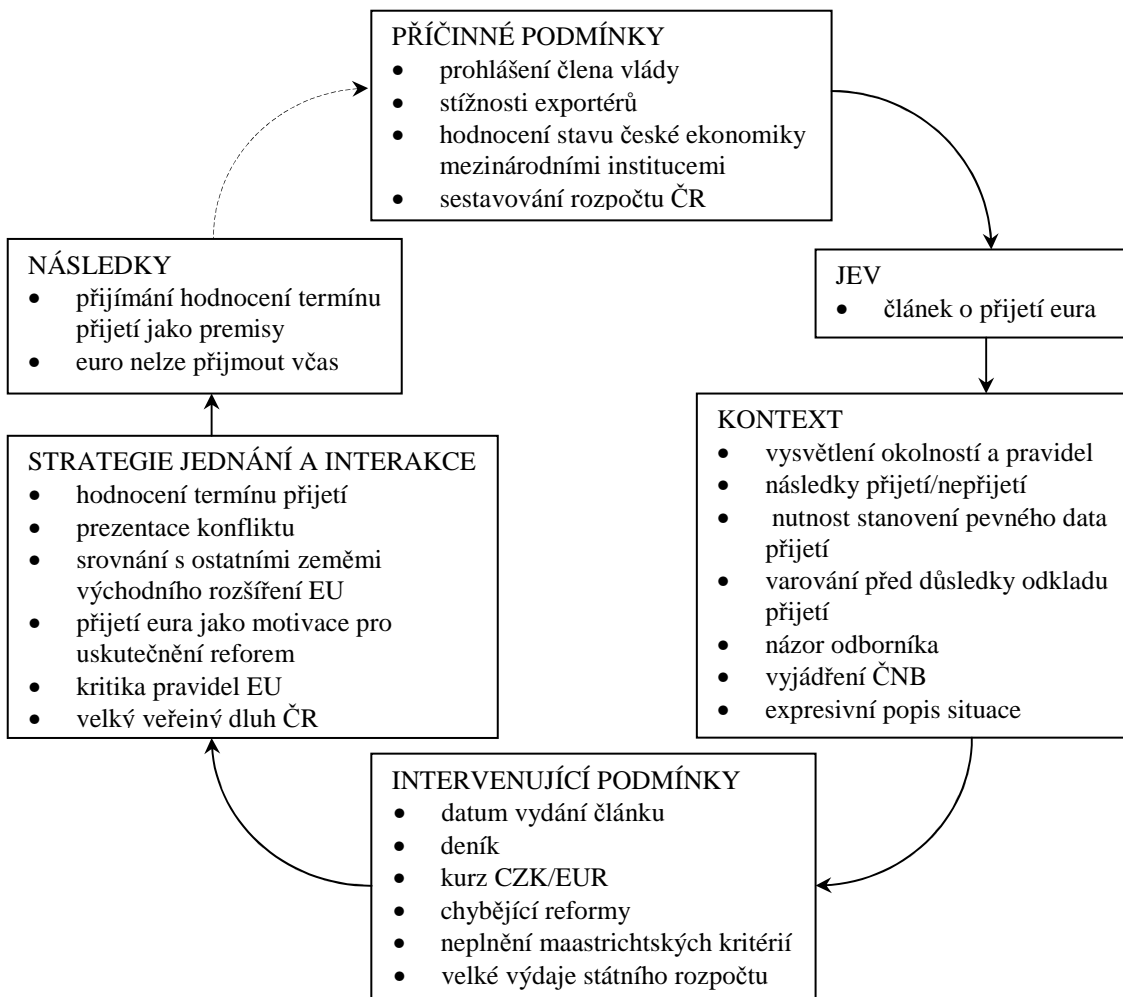
Česká republika dostala z Bruselu další žlutou kartu za rozvrácené veřejné finance. Nepodaří-li se vládě prosadit reformní batoh, hrozí už příští rok červená. A s ní zastavení peněz z evropských fondů. (článek č. 11)

3.2.2. Axiální kódování

Ve fázi axiálního kódování jsem při hledání vztahů mezi kategoriemi sestavila paradigmatický model (viz schéma č. 1) popisující interakci při vzniku článků o přijetí eura.

Příčinné podmínky vedou ke vzniku jevu, konkrétně napsání článku obsahujícího téma zavedení eura. Protože každý článek je jiný, následuje popis jeho konkrétních vlastností, tedy zasazení do kontextu. Na kontext navazují intervenující podmínky, které ovlivňují strategie jednání a interakce, zde strategie informování o euru. Konečně jsou formulovány následky, v případě článků o přijetí eura se jedná o postupné akceptování prezentovaného hodnocení společné měny jako její výchozí vlastnosti.

Schéma č. 1: Paradigmatický model

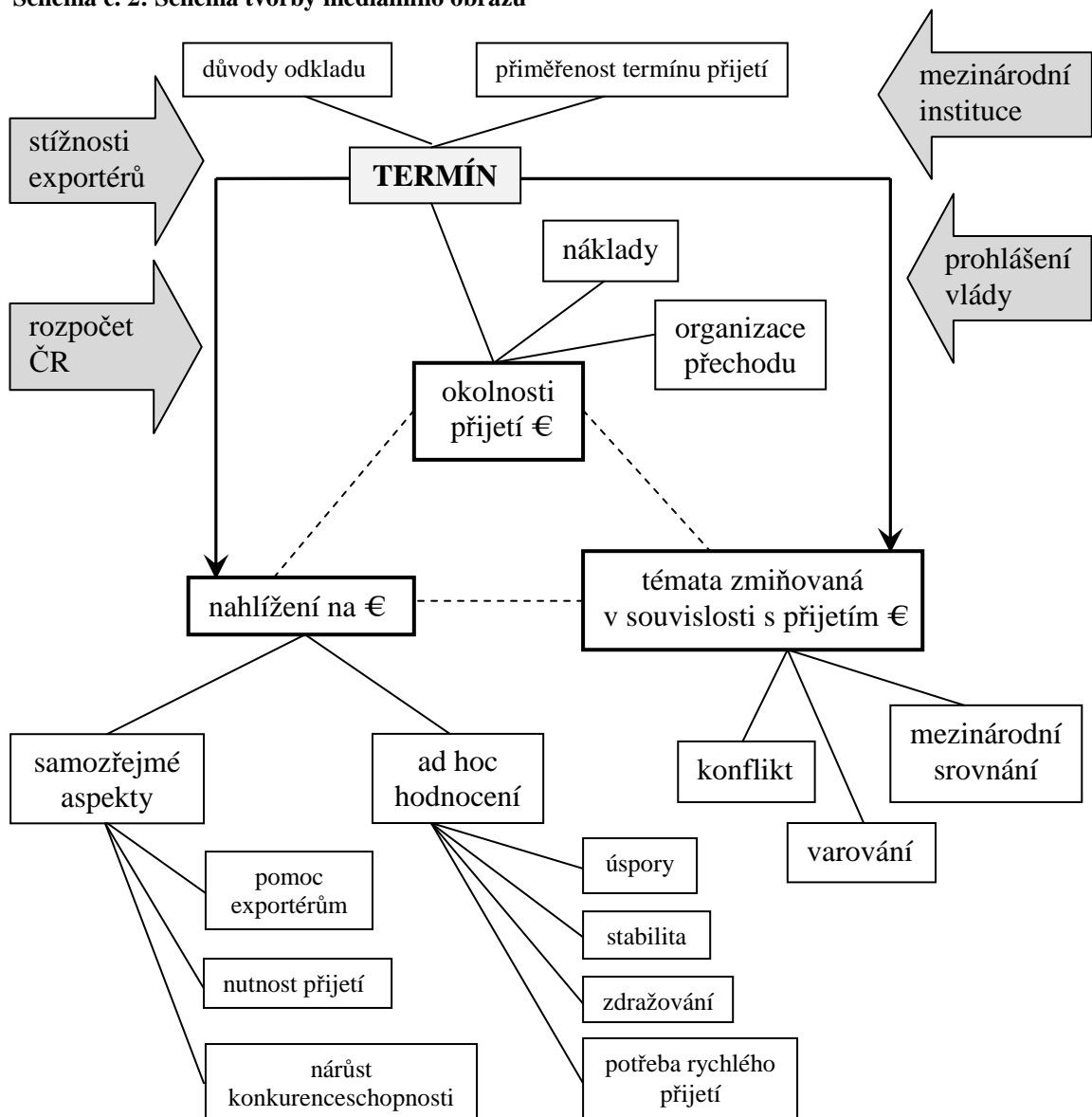
Následek se může stát impulzem pro další pokračování celého cyklu. Je tedy patrné, že paradigmatický model má proměnlivý charakter. Jednotlivé kategorie mohou

měnit své pozice v cyklu postupem času i modifikací perspektivy autora článku. Výše formulovaný model představuje hlavní proud, který jsem v článkách zaznamenala.

3.2.3. Selektivní kódování

V závěrečné fázi zkoumání souboru článků jsem pomocí selektivního kódování získala tři nadřazené kategorie: *okolnosti přijetí eura*, *témata zmiňovaná v souvislosti s přijetím eura* a *způsob nahlížení na euro*. Součástí první uvedené kategorie je i subkategorie *termín přijetí eura*. Tu jsem si zvolila za centrální kategorii tohoto výzkumu, neboť se vyskytuje v převážné většině analyzovaných článků (v 21 z 27) a jsou k ní vztahovány ostatní kategorie identifikované během výzkumu (viz schéma č. 2).

Schéma č. 2: Schéma tvorby mediálního obrazu

Nyní se pokusím formulovat příběh utváření mediálního obrazu přijetí eura v domácím denním tisku podle zakotvené teorie.

Stěžejní vlastností článků zabývajících se přijetím eura v České republice je zájem o *termín přijetí*. Diskuze o něm vychází z několika různých podnětů, z nichž nejčastějšími jsou prohlášení členů vlády, stížnosti exportérů, hodnocení stavu české ekonomiky mezinárodními institucemi a sestavování rozpočtu ČR¹³.

Při informování o termínu přijetí společné měny je popsán a ohodnocen aktuální stav, v němž se odráží způsob *nahlížení na euro*. Ten se projevuje ve dvou podobách, totiž jako *samozřejmý aspekt* společné měny, který bývá z textu méně patrný, neboť je považován za výchozí vlastnost eura (*nutnost přijetí, nárůst konkurenceschopnosti v důsledku zavedení eura, výhodnost přijetí eura pro exportéry*), a prostřednictvím *ad hoc hodnocení*, které závisí na konkrétním kontextu článku (euro jako původce *zdražování, růstu úspor, stability*; akcent na *nutnost urychleného přijetí*).

Diskuzi kolem stanovení termínu přijetí společné měny doplňují úvahy nad jeho *přiměřeností* (zda je takové datum výhodné pro českou ekonomiku), *důvody odkladu, náklady zavedení* či *organizací přechodu* na euro.

Použitím různých argumentů a poskytováním prostoru odpůrcům i zástupcům rychlého přijetí eura nedochází ke znatelnějšímu příklonu k jednomu z názorů. Prostředkem, který autorovi dovoluje mírný projev sympatií či antipatií, je expresivita vyjadřování.

3.2.4. Proces

Vzhledem k tomu, že jsem analyzovala články o přijetí eura v rozmezí čtyř let (květen 2004 – duben 2008), bylo možné sledovat vývoj centrální kategorie, tedy proměny informování, diskutovaných dat přijetí a jejich hodnocení, jak ukazuje schéma č. 3.

Schéma č. 3: Vývoj centrální kategorie

rok vzniku článku	2004	2005	2006	2007	2008
rok předpokládaného přijetí eura	2009, případně 2010	2010 nereálné		2012 a později/ po 2012/ 2014	
hodnocení	pozdě – ostatní země už budou € mít	příliš pozdě		2012 je pozdě	

¹³ Rozpočet je pro přijetí eura určující, neboť jedním z kritérií pro vstup do eurozóny je i udržitelná míra zadlužení státu.

Vnímání navrhovaných termínů se ve zkoumaném souboru po celou dobu nezměnilo. Pokud bylo k termínu připojeno nějaké hodnocení, tvrdilo, že euro budeme přijímat pozdě. Vyvíjel se však termín přijetí. Nejdříve se spekulovalo o letech 2009 či 2010, v roce 2005 byl stanoven pevný termín na rok 2010. Ten byl však už v druhé polovině roku 2005 v člancích označován za nereálný. Během následujících let se od stanoveného termínu definitivně ustoupilo a o dalším datu se hovořilo jen velmi opatrně. Horizontem pro přijetí se stal rok 2012, ale od počátku se o něm mluvilo spíše jako o hypotetické možnosti. V roce 2007 byl rok 2012 interpretován jako mezník, po němž bude možné na společnou měnu přejít. Později je z článků patrné, že přijetí zatím není aktuální a proto není třeba hledat konkrétní datum.

Diskutované termíny byly ve zkoumaných člancích vzdáleny vždy pět let od roku vydání článku.

Poznámka k rozdílu mezi zkoumanými médii

Ve výstupech kvalitativního výzkumu jsem nezohledňovala médium, ze kterého analyzovaný článek pocházel. Důvodem byla nízká míra zastoupení článků z deníku Právo a dále nepřesvědčivé výstupy při pokusu o vymezení rozdílů v pojetí obou deníků a jejich zasazení do teorie. Přesto se však dílčí odlišnosti vyskytly.

Ze samotného zaměření Práva je patrné, že se bude tímto tématem zabývat v menší míře než Hospodářské noviny. Ačkoli lze v člancích identifikovat téměř všechny formulované kategorie, informuje Právo o okolnostech přijetí eura stručněji a obecněji než Hospodářské noviny. Snaha o zjednodušení však může vést k nepřesnostem. Ve zkoumaných člancích se vyskytly neúplné informace, které mohou být pro nezasvěceného čtenáře zavádějící.

3.3. Mediální obraz přijetí jednotné měny

V této části kapitoly se dostávám k cíli své bakalářské práce, spočívajícím ve formulaci mediálního obrazu přijetí eura v českém tisku shrnutím obou provedených výzkumů.

Mediální obraz, který zde budu prezentovat, je ve skutečnosti pouze jeho částí, neboť kromě toho, že jsem neměla možnost analyzovat všechny celostátní deníky, pracovala jsem také s omezeným vzorkem, který se vztahoval pouze na titulní strany zkoumaných periodik.

Pokud bych měla odpovědět přímo na otázku položenou kvantitativním výzkumem, totiž *jaká je informační kvalita zpravodajství v domácích médiích v otázce přijetí eura v České republice*, řekla bych, že je dobrá. Zpravodajství lze označit za vyvážené a nestranné. Ačkoli o relevantnosti by se dalo polemizovat, myslím, že se pohybuje v mezích normy. Přiměřenost lze vnímat na různých úrovních. Pokud jde o samotný výskyt tématu v médiích, pak konstatuji, že je zpravodajství o euru přiměřené. Z hlediska možného využití článků k podněcování veřejné debaty se však přikláním spíše k nedostatečnosti informování o euru. Především ke konci sledovaného období se projevuje rezignace na hledání možných dat přijetí společné měny.

Výskyt článků na téma přijetí eura je značně nepravidelný a ve většině případů se váže na konkrétní událost. Nejčastěji se takové události odehrávaly v roce 2007, kdy byl zaznamenán největší výskyt příspěvků o společné měně. Konkrétní důvod pro náhlé zvýšení frekvence výskytu článků se mi nepodařilo zjistit. Mohlo by však jít o důsledek změny vlády, která sice proběhla už v roce 2006, k tématu se ale nový kabinet začal hojněji vyjadřovat až v roce následujícím. Tím mohl zvýšit i zájem médií o dění okolo eura.

Zkoumaný soubor obsahoval většinu příspěvků ve formě zpráv střední délky (přibližně 430 slov). Články pocházely z velké části přímo od jednotlivých novinářů daného média. To je další ukazatel důležitosti tématu – jedná se o téma domácí politiky, prestižní záležitost související s velkými výdaji státního rozpočtu i občanů, čímž si zasluhuje nadprůměrnou pozornost.

Není nijak překvapivým závěrem, že články v analyzovaném souboru častěji pocházejí z Hospodářských novin než z deníku Právo (na jeden článek v Právu připadá 3,5 článku v Hospodářských novinách). Už při vymezení zkoumaných periodik se tento výsledek nabízel. Předpokládala jsem také, že se oba listy budou značně lišit způsobem informování. Tato domněnka se však nepotvrdila ani v jednom výzkumu.

Dílní odlišnosti se samozřejmě, jak bylo popsáno výše, vyskytují. Při pokusech o rozsáhlejší zamyšlení nad těmito rozdíly se mi však většinou nedařilo je smysluplně uchopit a popsat. Potvrdil se pouze předpoklad o rozdílném složení citovaných mluvčích z řad politiků, který se nese v duchu profilace deníků nastíněné v kapitole 2.1. V Právu častěji zaznívaly názory a komentáře levice, v Hospodářských novinách naopak spíše pravice. Zatímco v Hospodářských novinách v celém sledovaném období převažují promluvy členů ODS a KDU-ČSL, Právo více akcentuje názory zástupců

ČSSD. O jiných politických stranách či uskupeních se v článcích ani nehovořilo. Překvapivá byla absence zmínky o prezidentovi, který se, dle mého dojmu, k otázce přijetí eura v minulosti vyjadřoval velmi často.

Co se autorství článků týče, střídají se ženy a muži poměrně pravidelně. Pokud jde o pohlaví citovaných, zde je situace velmi jednotvárná. Ženy se coby mluvčí vyskytují jen zřídka a jejich promluvy se navíc bezprostředně nevztahují k přijetí společné měny. Podle analyzovaného vzorku by tedy bylo možné formulovat závěr, že mediální obraz eura prezentuje toto téma jako ryze mužské.

Zkoumané deníky se liší složením citovaných mluvčích. Zatímco Právo klade největší důraz na citování politiků, Hospodářské noviny se orientují poměrně výrazně i na názory odborníků. Co do frekvence citací jsou však oba deníky srovnatelné.

V rámci zkoumaného souboru byly prezentovány čtyři skupiny mluvčích: politici, odborníci, exportéři a Česká národní banka. Jednoznačné stanovisko zauímají exportéři, kteří žádají okamžité přijetí společné měny, bez ohledu na kontext nutných opatření, která takovému kroku předcházejí. Ostatní skupiny se k tématu vyjadřují právě s ohledem na aktuální situaci. V analyzovaných článcích chyběla perspektiva veřejnosti, která by, dle mého názoru, mohla tuto problematiku lépe přiblížit.

Přestože se nejedná o téma, které by jednoznačně dělilo politickou sféru na příznivce a odpůrce, je na pozadí článků často prezentován názorový konflikt ODS a ČSSD. Výrazným prvkem článků jsou také častá varování a upozornění na možné důsledky zpožděného přijetí či neplnění kritérií. V některých článcích by se tento jev dal označit za „strašení“, neboť se jedná o neopodstatněné argumenty. Následně sice bývají tato tvrzení vyvrácena, ovšem až ke konci článku. Varování a strašení se používá pro zatraktivnění příspěvku. Ke stejnému účelu slouží i expresivní jazyk, který se v článcích čas od času vyskytuje.

Při vyjadřování hodnocení událostí kolem plánovaného přijetí společné měny vyznívají články názorově neutrálně. Lze v nich sice odhalit i latentní podtexty, ty je ovšem těžké přesně identifikovat.

Výrazným aspektem příspěvků je ale hodnocení navrhovaných dat přijetí společné měny. Není sice přítomno zdaleka ve všech článcích, avšak pokud se vyskytuje, pak s poměrně jednoznačným vyzněním: euro bychom měli přijmout raději dříve. Tento výsledek potvrzují oba provedené výzkumy. Analyzované články nekritizují posuny

data přijetí a průtahy jsou v nich většinou odůvodněny. Spíše se zdá, jako by litovaly, že okolnosti směřují k nutnosti pozdějšího přechodu na euro.

Z kvantitativního výzkumu vyplývá, že míra informování o euru je slabá a že téma přijetí společné měny bývá použito spíše jako kulisa pro další diskuzi. Mohlo by se zdát, že tento výstup odporuje závěrům kvalitativní metody. Ta však naopak doplňuje pohled na euro ve zkoumaném vzorku, když uvádí, že hlavním tématem článků je termín přijetí eura. Zde se totiž hlavní téma neodvívá od počtu slov, který o něm byl napsán, ale od jeho důležitosti jako spojovacího článku při psaní o euru. Termín je společným jmenovatelem příspěvků, protože je v nich téměř vždy přítomen.

Zajímavé je, že články nehodnotí samotnou existenci měny. Neanalyzují, zda státům, které euro používají, měna prospívá či škodí. Nepopisuje se, jak se dnešní členské země eurozóny na euro připravovaly. Nebyly zmíněny ani jejich náklady na přechod na novou měnu či případné problémy s nesamostatností měnové politiky.

Závěr

Pro naplnění cíle této bakalářské práce, spočívajícím v identifikaci postojů tištěných médií v otázce přijetí eura v České republice, jsem použila metodu obsahové analýzy a zakotvené teorie.

Modifikací vzorku jsem posunula význam mediálního obrazu pro potřeby své práce, neboť jsem se nezabývala všemi články a vzorek jsem si přizpůsobila dle relevance. K původnímu záměru sledovat korelaci mezi přechodem na euro v jiných zemích a informováním o situaci okolo přijetí eura v České republice jsem se tedy nedostala. Mohlo by se zdát, že jsem omezením vzorku uškodila metodě kvantitativního výzkumu. Zastávám však názor, že mírné přizpůsobení techniky obsahové analýzy bylo pro výzkum prospěšné. Dostala jsem se díky tomu hlouběji do struktur, které jsem chtěla zkoumat, tedy ke vzorku, složenému výhradně z článků, pro které je euro jedním z témat. Výzkum odpovídal na otázku, jak by na euro nahlížel jedinec s informacemi pouze z titulní strany Práva a Hospodářských novin.

Obraz přijetí eura v českém tisku je poměrně jednotný, považuje přechod na novou měnu za téma s vysokou důležitostí, což dokládá jak důraz na autorské články vlastní redakce (tedy nikoli převzaté), tak množství citovaných mluvčích s různými úhly pohledu a zájmu. V Hospodářských novinách je tato tendence silnější, což je podmíněno i zaměřením deníku. Reprezentanty citovaných zájmových skupin jsou téměř výhradně muži. Vzniká tak dojem, že se jedná o maskulinní téma, ke kterému nemají ženy co říci. Tento trend je však typický pro informování o událostech z ekonomické sféry.

Na euro je nahlíženo jako na žádoucí prostředek k dosažení prosperity a vyřešení řady problémů. Jedním z projevů tohoto vnímání je také mírný příklon k nutnosti rychlého přijetí společné měny. Ten však nezapomíná na překážky, které musejí být před vstupem do eurozóny odstraněny. V člancích bývá tato tendence většinou vyjádřena implicitně, pomocí mírně citově zabarvených výrazů.

Přikláním se k názoru, že způsob prezentace tématu přijetí eura v českém tisku poskytuje prostor pro vytvoření vlastního názoru na problematiku. Informování lze označit za vyvážené. Nedostatky se objevují pouze v kratších člancích, zejména

v deníku Právo, kde při snaze o zestručnění může docházet ke zkreslení a následné dezinterpretaci.

Další výzkumy v této oblasti by se mohly zaměřit na širší pojetí mediálního obrazu zkoumáním rozsáhlejších obsahů medií. Omezením však zůstane nutnost provedení počáteční selekce, neboť velké procento článků obsahujících klíčové slovo „euro“ se společnou měnou vůbec nezabývá.

Summary

This thesis focuses on the way of presentation of euro adoption in Czech newspapers *Právo* and *Hospodářské noviny*. The image of euro has been examined by both the qualitative and the quantitative research method. During the research, the examined sample was adjusted in order to comply with the goals of the research, i.e. to analyze the topic in depths.

The connection of the outcomes of the quantitative content analysis and the qualitative method of grounded theory formed a balanced and cohesive image of euro. The euro adoption is considered an important topic, as declared by the majority of articles coming originally from the editors of the dailies.

As a consequence of quoting male speakers merely exclusively, the subject is viewed as a men's concern (like economic topics generally). On the other hand, as far as the authorship is concerned, the proportion of men and women is rather even.

In the articles the common currency seems to be a desirable means of reaching prosperity and a way to solve various problems. That can be seen in a slight tendency of promoting a need of faster adoption of euro. Nevertheless the articles are still aware of the obstacles. This propensity is usually conveyed implicitly, by slightly emotionally tinged expressions.

The main topic of the analysed articles is date of the adoption. The importance lies in its presence in the article as a link to the rest of the sample.

Further researches on this topic can be carried out, aiming at the media picture of euro adoption, examining broader range of media content. But the limit of the need of an initial selection will be still present, because there is certain proportion of articles containing the keyword "euro" without any connection to the common currency.

Použitá literatura

Tištěné tituly:

Hansen, A. et al.: *Mass Communication Research Methods*. 1. vyd. New York: Palgrave, 1998. 350 p. ISBN 0-333-61710-X.

Reifová, I. et al.: *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 327 s. ISBN 80-7178-926-7.

Schulz, W. et al.: *Analýza obsahů mediálních sdělení*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 149 s. ISBN 80-246-0827-8.

Strauss, A.; Corbinová, J.: *Základy kvalitativního výzkumu*. 1. vyd. Boskovice: Albert, 1999. 228 s. ISBN 80-85834-60-X.

Elektronické zdroje:

Economia: *O společnosti* [online]. c2009 [cit. 2009-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://economia.ihned.cz/494/obsah0sekce/o0spolecnosti/>>.

Economia: *Profil čtenářů hospodářských novin* [online]. c2008 [cit. 2009-03-13]. Dostupné z WWW: <http://economia.ihned.cz/403/193/file/HN_mediaprojekt.pdf/>.

Ministerstvo financí ČR: *Institucionální zajištění zavedení eura v České republice*. [online]. c2005 [cit. 2009-03-11]. Dostupné z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Institucionalni_zajisteni_eura_v_cr.pdf>.

Ministerstvo financí ČR: *Národní koordinační skupina*. [online]. c2008 [cit. 2009-03-11]. Dostupné z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/narod_koord_skup.html>.

Ministerstvo financí ČR: *Podmínky pro přijetí eura*. [online]. b. r. [cit. 2009-03-11].

Dostupné z WWW:

<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_podmin_prijeti.html>.

Ministerstvo financí ČR; ČNB: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*. [online]. c2007 [cit. 2009-03-11]. Dostupné z WWW:

Dostupné z WWW:

<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Vyhodnoceni_Maastricht_2007_pdf.pdf>.

Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice. *Národní plán zavedení eura v České republice*. [online]. c2007 [cit. 2009-03-03]. Dostupné z WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Narodni_plan_EURO_06008007.pdf>.

Právo: *Profil čtenáře 2 + 3Q*. [online]. c2009 [cit. 2009-03-25]. Dostupné z WWW:

<<http://pravo.novinky.cz/inzerce/profil.php>>.

Šmíd, M.: *Vliv vlastnictví médií na jejich nezávislost a pluralitu*. [online]. c2004 [cit. 2009-03-19]. Dostupné z WWW: <www.louc.cz/pril01/vlmed2004.doc>.

Unie vydavatelů: *Odhad čtenosti tisku – Media Projekt* [online]. 1. 7. 2008 [cit. 2009-03-11]. Dostupné z WWW:

<<http://www.uvdt.cz/Default.aspx?section=30&server=1&article=103>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kódovací kniha

Příloha č. 2: Záznamový arch kvantitativního výzkumu (tabulka)

Příloha č. 3: Seznam analyzovaných článků

Přílohy

Příloha č. 1: Kódovací kniha

1. Periodikum

- 1 – Hospodářské noviny
- 2 – Právo

2. Datum

3. Počet slov článku

4. Forma příspěvku

- 1 – zpráva
- 2 – komentář

5. Zdroj článku

- 1 – redakce
- 2 – agentura
- 3 – jiné médium
- 4 – redakce + agentura
- 5 – agentura + jiné médium
- 6 – jiné médium + redakce
- 7 – neuvedeno

6. Pohlaví autora/autorů článku

- 1 – mužské
- 2 – ženské
- 3 – mužské + ženské
- 4 – nelze určit

7. V příspěvku se k tématu vyjadřuje žena

- 1 – ano
- 2 – ne

8. Hlavní téma článku

- 1 – přijetí eura v ČR
- 2 – vstup a členství ČR v EU
- 3 – přijetí eura ve Slovinsku
- 4 – přijetí eura na Slovensku
- 5 – domácí politika
- 6 – domácí měna, pohyby kurzu
- 7 – jiné

9. Hlavní aktér příspěvku

- 1 – odborník

- 2 – politik
- 3 – česká vláda
- 4 – EU
- 5 – ČNB
- 6 – veřejnost
- 7 – obchodník
- 8 – jiný
- 9 – nelze určit

10. Citová zbarvenost článku v otázce co nejrychlejšího přijetí eura

- 1 – neutrální
- 2 – spíše pro
- 3 – spíše proti
- 4 – pro
- 5 – proti
- 6 – článek se tématu nedotýká

11. Délka citace¹⁴ reprezentanta/reprezentantů ODS

12. Délka citace reprezentanta/reprezentantů ČSSD

13. Délka citace reprezentanta/reprezentantů KDU-ČSL

14. Délka citace reprezentanta/reprezentantů SZ

15. Délka citace reprezentanta/reprezentantů US-DEU

16. Délka citace reprezentanta/reprezentantů KSČM

17. Délka citace reprezentanta/reprezentantů jiné politické strany

18. Délka citace odborníka/reprezentantů

19. Délka citace reprezentanta/reprezentantů vlády

20. Délka citace reprezentanta/reprezentantů úřadu prezidenta

21. Délka citace reprezentanta/reprezentantů senátu

22. Délka citace reprezentanta/reprezentantů poslanecké sněmovny

23. Délka citace reprezentanta/reprezentantů opozice

¹⁴ Délka citace se vyjadřuje počtem slov; pokud se v článku vyjadřuje více zástupců určité skupiny, délky jejich projevů se sčítají.

Příloha č. 2: Záznamový arch kvantitativního výzkumu

	P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	P8	P9	P10	P11	P12	P13	P14	P15	P16	P17	P18	P19	P20	P21	P22	P23
1	1	30.4.2008	19	1	7	4	2	4	4	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	1	20.12.2007	344	1	1	3	1	7	9	1	0	0	0	0	0	0	0	19	0	0	0	0	0
3	2	20.12.2007	956	1	1	2	2	2	9	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	1	21.11.2007	1803	2	1	2	2	1	2	2	22	19	0	0	0	0	0	38	22	0	0	22	19
5	1	19.11.2007	363	1	1	1	2	1	1	1	30	0	0	0	0	0	0	49	30	0	0	30	0
6	2	19.11.2007	220	1	3	4	2	1	2	1	21	0	0	0	0	0	0	0	21	0	0	21	0
7	1	30.10.2007	452	1	1	3	2	5	8	1	40	0	29	0	0	0	0	0	69	0	0	69	0
8	1	23.10.2007	332	1	1	1	2	1	8	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	1	5.10.2007	22	1	7	4	2	1	2	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	1	30.8.2007	18	1	7	4	2	1	3	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	1	31.5.2007	498	1	1	3	2	2	4	1	0	0	35	0	0	0	0	0	35	0	0	35	0
12	1	11.5.2007	56	1	7	4	2	1	2	1	0	0	17	0	0	0	0	0	17	0	0	17	0
13	2	19.3.2007	364	1	1	1	2	5	3	1	4	31	0	0	0	0	0	47	0	0	0	31	31
14	1	22.2.2007	211	1	3	4	2	1	5	6	0	0	0	0	0	0	0	21	0	0	0	0	0
15	1	5.1.2007	50	1	7	4	2	1	1	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	1	25.10.2006	238	1	3	4	2	1	5	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	1	30.8.2006	576	2	1	1	2	1	8	1	0	0	0	0	0	0	0	54	0	0	0	0	0
18	1	21.8.2006	404	1	1	2	2	1	2	6	0	15	0	0	0	0	0	23	15	0	0	15	0
19	2	21.8.2006	658	1	1	1	2	1	2	6	0	100	0	0	0	0	0	33	100	0	0	10	0
20	2	18.8.2006	372	1	5	4	2	1	6	2	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0
21	1	10.7.2006	406	1	1	1	2	6	1	6	0	0	0	0	0	0	0	79	0	0	0	0	0
22	1	2.3.2006	27	1	2	4	2	3	9	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	1	6.9.2005	540	1	1	1	2	1	1	1	10	32	0	0	0	0	0	100	32	0	0	10	10
24	1	31.8.2005	34	1	7	4	2	1	2	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	2	23.3.2005	633	1	1	1	2	7	3	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	1	23.11.2004	458	1	1	2	1	5	3	6	10	0	0	0	0	0	0	106	0	0	0	10	10
27	1	12.5.2004	1637	2	1	1	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	118	0	0	0	0	0

Příloha č. 3: Seznam analyzovaných článků

1. UDÁLOSTI, 30. 4. 2008, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana
2. Platy porostou rekordním tempem, 20. 12. 2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Jan Beránek, Zuzana Luňáková*
3. České hranice od půlnoci bez kontrol, 20. 12. 2007, Právo ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Lenka Hloušková*
4. Jak dlouho se vyplatí čekat na euro, 21. 11. 2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Lenka Zlámalová*
5. Topolánek: Euro až po roce 2012, 19. 11. 2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Jan Beránek*
6. Topolánek: euro bude až po roce 2012, 19. 11. 2007, Právo ~ str. 01 ~ Titulní strana, *(dan)*
7. Zrychlete reformy, vyzývají průmyslníci, 30. 10. 2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Lenka Zlámalová, Jan Beránek*
8. Co zastaví silnou korunu?, 23. 10. 2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Václav Lavička, Jiří Nádoba*
9. UDÁLOSTI, 15.10.2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana
10. Kabinet nestanovil termín přijetí eura, 30. 8. 2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana
11. Brusel kritizuje Česko za rozvrácený rozpočet, 31. 5. 2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Lenka Zlámalová, Radek Honzák*
12. UDÁLOSTI, 11. 5. 2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana

13. Vláda představí daňové reformy třetího dubna, 19. 3. 2007, Právo ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Jiří Novotný*
14. Eurem bychom měli platit v roce 2012, 22. 2. 2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *(vlp)*
15. Tůma: Pravidla zavedení eura zastarala, 5. 1. 2007, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana
16. Přijetí eura je v nedohlednu, 25. 10. 2006, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *(vlp, ha)*
17. Firmy chtějí euro raději dříve, 30. 8. 2006, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Petr Jonák*
18. Euro v roce 2010 asi nebude, 21. 8. 2006, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Jana Havligerová*
19. Zavedení eura v roce 2010 může být ohroženo, 21. 8. 2006, Právo ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Jakub Svoboda*
20. Zavedení eura mohou prodejci zneužít k prudkému zdražení, 18. 8. 2006, Právo ~ str. 01 ~ Titulní strana, *(jn, čtk)*
21. Česká koruna posiluje nejvíce ze všech měn, 10. 7. 2006, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Václav Lavička*
22. Slovinsko už uvádí ceny i v eurech, 2. 3. 2006, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *(čtk)*
23. Česko nebude s eurem spěchat, 6. 9. 2005, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana, *Václav Lavička, Jiří Němeček*
24. UDÁLOSTI, 31. 8. 2005, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~ Titulní strana

25. Česko loni splnilo klíčové kritérium pro přijetí eura, 23. 3. 2005, Právo ~ str. 01 ~
Titulní strana, *Jiří Vavroň*
26. OECD: Vláda brzdí potřebné reformy, 23. 11. 2004, Hospodářské noviny ~ str. 01
~ Titulní strana, *Lenka Zlámalová*
27. Nejbližší k euru mají Estonci, Češi spí, 12. 5. 2004, Hospodářské noviny ~ str. 01 ~
Titulní strana, *Aleš Michl*